

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/45193>

Please be advised that this information was generated on 2018-07-07 and may be subject to change.

1 of 1 DOCUMENT

NRC Handelsblad

June 20, 2007

Voor- en achterkant paneel herenigd

BYLINE: Bram de Klerck

SECTION: KUNST/FILM; Blz. 11

LENGTH: 559 woorden

De **achterkant** van een schilderij kan veel zeggen over de geschiedenis ervan. Vaak is de keerzijde voorzien van etiketten, stempels, lakzegels en opschriften die er in de loop der tijd op zijn aangebracht door opeenvolgende eigenaars, kunsthandelaren, restauratoren of tentoonstellingsmakers. Bij werken uit de late middeleeuwen of de renaissance is de **achterkant** soms zelf beschilderd: oorspronkelijk waren de schilderijen bedoeld om aan twee kanten te worden bekeken. Luiken van altaarstukken bijvoorbeeld, of portretten met op de **achterkant** het familiewapen van de geportretteerde.

Een expositie in kasteel Huis Bergh te 's-Heerenberg laat voor een keer niet alleen de voorkanten maar ook de achterzijden zien van een aantal vijftiende- en zestiende-eeuwse panelen uit eigen bezit. De heldere educatieve opstelling, her en der verspreid door de vaste collectie, snijdt verschillende aspecten aan van materiaaltechnisch onderzoek naar beschilderde houten planken. Houtsoort, datering en ook de conservering van houten panelen komen aan de orde. Zo is te zien hoe sommige werken zijn voorzien van een stevig lattenraamwerk dat op de **achterkant** van een **paneel** werd gelijmd om kromtrekken van het hout tegen te gaan. Inmiddels zijn restauratoren er van doordrongen dat het aanbrengen van zo'n keurslijf het natuurlijk werkende hout meer kwaad dan goed doet.

Terwijl van de meeste in Huis Bergh tentoongestelde

werken de **achterkant** allerlei waardevolle informatie levert over de voorzijde, is dat in een van de meest interessante objecten juist niet het geval.

Een zestiende-eeuws **paneel** met een knielende kanunnik werd door de grondlegger van de kunstcollectie van Huis Bergh, de steenrijke textielmagnaat Jan Herman van Heek, in 1933 verworven. Vlak daarvoor was de voorstelling - een fragment van een zijluik van een altaarstuk - gescheiden van de schildering die zich op de **achterkant** ervan bevond. Het overlangs doormidden zagen van tweezijdig beschilderde panelen was destijds in de kunsthandel niet ongebruikelijk. Opvallend is dat in dit geval de achterzijde, met een voorstelling van de heilige Antonius die aalmoezen uitdeelt, stilistisch weinig van doen heeft met de uitbeelding van de knielende geestelijke op de voorkant.

Door de ontdekking van oude foto's kon onlangs worden vastgesteld dat het werk in 's-Heerenberg vroeger vastzat aan een schilderij van een andere, waarschijnlijk Brusselse, meester dat zich nu in New Orleans bevindt. Voor de duur van de tentoonstelling zijn de twee panelen **herenigd**.

Een andere ontdekking betreft twee paneeltjes met portretten van keizer Karel V en diens vrouw Isabella van Portugal. In het verleden werd, op grond van de onwaarschijnlijk goede staat waarin ze verkeren, aangenomen dat de schilderijtjes negentiende- of zelfs twintigste-eeuwse kopieën waren naar zestiende-eeuwse originelen. Dendrochronologisch onderzoek heeft uitgewezen dat de paneeltjes waarschijnlijk afkomstig zijn uit een en dezelfde boom, die omstreeks 1525 moet zijn gekapt. Geconcludeerd wordt dat de schilderijtjes uit de zestiende eeuw moeten zijn, waarmee ze meteen een stuk eerbiedwaardiger worden. Hoe aannemelijk dat ook is, toch wordt de vraag niet gesteld of misschien oude

planken zijn gebruikt voor veel latere schilderijen. Bij het beoefenen van kunstgeschiedenis komt meer kijken dan materiaaltechnisch onderzoek alleen.

LOAD-DATE: June 20, 2007

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

NOTES: Tentoonstelling: het mysterie achter het schilderij. Huis Bergh, 's-Heerenberg. T/m 1/11. Inl.: 0314-663830 of www.huisbergh.nl

GRAPHIC: 2006kunschilder2, 'Knielende kanunnik' (Brussel, circa 1515-1525) en 'De heilige Antonius geeft aalmoezen' (New Orleans Museum of Art). Antonius stond oorspronkelijk op de achterzijde van het **paneel** met de kanunnik.

2006kun2schild

PUBLICATION-TYPE: Krant